

Rapport 2006:57

Arkeologisk utredning etapp 2

Ersättningsvägar till plankorsningar Överby, Gåselöt och Tingetorp

Törnevalla, Gistad och Gärdserums socknar
Linköpings och Åtvidabergs kommuner
Östergötlands län

Erika Räf

Ersättningsvägar till plankorsningar

Överby- Gåselöt och Tingetorp

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Fornlämningsmiljöer	4
Syfte	4
Metod och resultat	4
Referenser	5
Tekniska uppgifter	6

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
K U L T U R M I L J Ö A V D E L N I N G E N

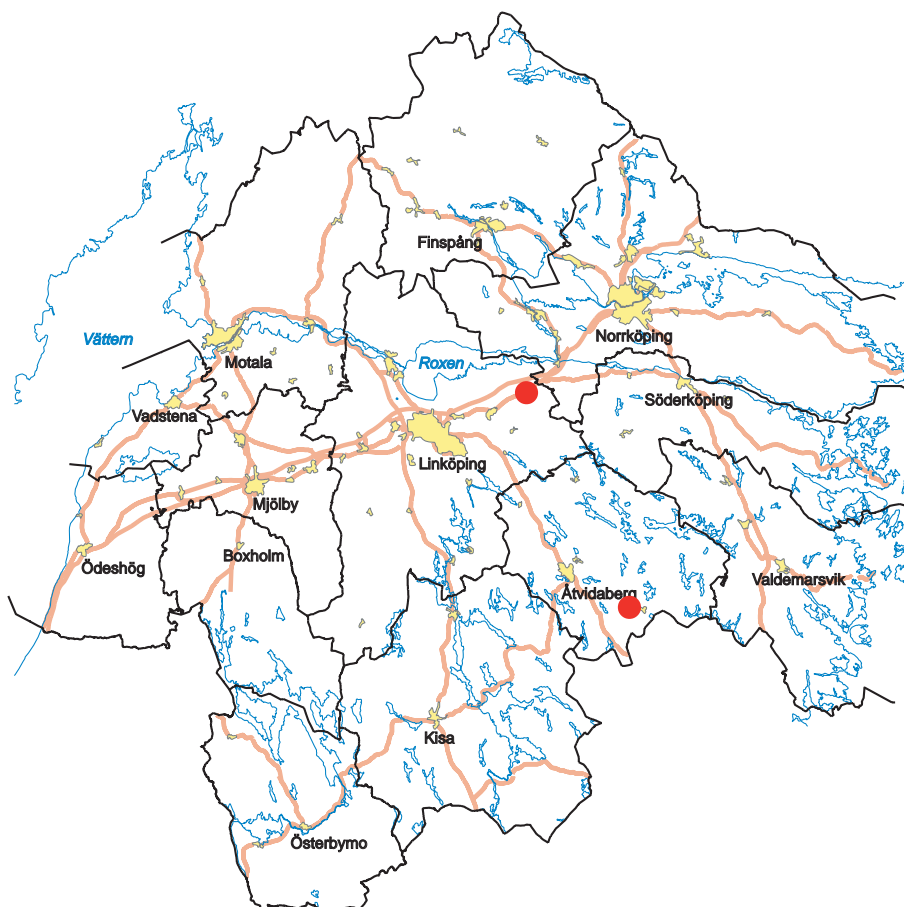
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
lansmuseum@lansmus.linkoping.se • www.linkoping.se/lansmuseum

Sammanfattning

Östergötlands länsmuseum utförde en arkeologisk utredning etapp 2 med anledning av planerad byggnation av ersättningsvägar till plankorsningar. Byggnationerna gäller en järnvägs korsning vid Överby och Gåselöt, Törnevalla och Gistad socknar, Linköpings kommun samt vid Tingetorp, Gärdserums socken, Åtvidabergs kommun.

Vid Överby och Gåselöt samt vid Tingetorp maskingrävdes sökschakt längs med de planerade sträckorna för ersättningsvägar. Inget av arkeologiskt intresse påträffades. Östergötlands länsmuseum gör därför bedömningen att byggnationerna av ersättningsvägar vid Överby/Gåselöt samt Tingetorp kan utföras utan ytterligare arkeologiska åtgärder.

Erika Räf
antikvarie

Inledning

Banverket planerar att bygga ersättningsvägar inför stängning av plankorsningar utmed järnvägar vid en rad platser i Östergötlands län. Inför detta arbete utförde Östergötland länsmuseum en arkeologisk utredning etapp 1 (Svarvar 2005). Vid utredningen påträffades fem presumtiva boplatsslägen (objekt I-V) där bedömningen gjordes att arkeologiska utredningar etapp 2 var nödvändiga inför de tänkta exploateringarna.

Den nu aktuella arkeologiska utredningen, etapp 2 gällde platserna för de tänkta ersättningsvägarna vid Överby och Gåselöt, Törnevalla och Gistad socknar, Linköpings kommun samt vid Tingetorp, Gärdserums socken, Åtvidabergs kommun (objekt II och V).

Utredningen utfördes hösten 2005 efter beslut av Länsstyrelsen i Östergötlands län. Utredningen skedde på uppdrag av Banverket, Östra Banregionen, vilka också svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvaret för utredningen samt rapportarbetet har Erika Räf haft.

Fornlämningsmiljöer

Överby i Törnevalla socken, objekt II

Vid Överby och Gåselöt är exploateringar i form av byggnationer av busshållsplatser med tillhörande gång- och cykelbanor planerade. Vid Överby berörs en sträcka i åkermark på några hundra meter av det tänkta arbetsföretaget, strax norr om landsvägen (objekt II, Svarvar 2005). Vägen beräknas ta ett ca 15 m brett stråk i anspråk inklusive utrymme för transporter och upplägg. Sträckan som berördes av den arkeologiska utredningen etapp 2 var ca 170 m lång.

Området för den planerade vägbyggnationen vid Överby, Törnevalla socken är centralt beläget i det fornlämningstäta slättlandskapet, strax nordöst om Linköping och utgörs av svagt sydsluttande åkermark. På ett större impediment i väster är en gravgrupp, ett gravfält samt en stensträng kända sedan tidigare (RAÄ 141 och 142). Ett par hundra meter i NNV riktning finns en större lokal med stensättningar, stensträngar, stensträngssystem samt en terrassering (RAÄ 140).

En arkeologisk förundersökning har tidigare ägt rum ca 200 m nordöst om den nu aktuella exploateringsytan i samband med slopande av plankorsning samt planerad ersättningsväg. Då undersöktes ett område i anslutning till en stensättning, ett gravfält och ett stensträngssystem (RAÄ 137 och 138, Törnevalla sn). Två ej ovan mark synliga gravar påträffades i sökschakten (Larsson 1993).

Den omfattande fornlämningsbilden i området med ensamliggande gravar, gravfält och stensträngar gör att boplatsslämningar inte kan uteslutas på platsen.

Tingetorp i Gärdserums socken, objekt V

Vid Tingetorp planeras en ersättningsväg löpa från gården Ängen, längs befintlig väg ett hundratal meter för att sedan vika av mot SSÖ och gå längs järnvägen över åker- och hagmark (objekt V, Svarvar 2005). Även här beräknas ett ca 15 m brett stråk för vägbyggnationen. Sträckan som berördes av den arkeologiska utredningen etapp 2 var ca 200 m lång.

Tingetorp nämns i det skriftliga källmaterialet år 1377 då en *pethar j thingathorp* (Tingetorp i Gärdserums sn, SOFI) omnämns och här pekar namnformen på en medeltida nybebyggelse (Franzén 1982). Förutom den medeltida bytomten är en galgbacke (RAÄ 67), en lokal med resta stenar (RAÄ 2) och en utgrävd och borttagen hållkista (RAÄ 36) kända sedan tidigare i området. Läget och den omgivande fornlämningsbilden innebär att boplatsslämningar och/eller gravar inte kan uteslutas på platsen.

Syfte

Syftet med den arkeologiska utredningen etapp 2 var att fastställa om fasta fornlämningar skulle beröras av det planerade arbetsföretaget. Utredningens resultat redovisas för länsstyrelsen som underlag för fortsatta bedömningar i ärendet om eventuella vidare antikvariska åtgärder i form av en arkeologisk förundersökning.

Metod och resultat

Den arkeologiska utredningen etapp 2 utfördes genom att sökschakt maskingrävdes inom utvalda delar av exploateringsområdet i syfte att konstatera eventuell förekomst av dold fornlämning.

Vid Överby och Gåselöt maskingrävdes sex sökschakt på sammanlagt 100 löpmeter i åkeryta längs med den planerade sträckan för ersättningsvägen. Inget av arkeologiskt intresse påträffades.

Vid Tingetorp maskingrävdes sex sökschakt på sammanlagt 120 löpmeter i åkeryta och hagmark längs med den planerade sträckan för ersättningsvägen. Inget av arkeologiskt intresse påträffades.

Östergötlands länsmuseum gör därför bedömningen att byggnationerna av ersättningsvägar vid Överby/Gåselöt samt Tingetorp kan utföras utan ytterligare arkeologiska åtgärder.

Referenser

Franzén G. 1982. *Ortnamn i Östergötland*.

Larsson M. 1993. *Överby. RAÄ 137, Överby 1:4, Gistad sn, Linköpings kommun, Östergötland*. Arkeologisk förundersökning. Rapport UV Linköping, Dnr 654/92. Riksantikvarieämbetet, byrån för arkeologiska undersökningar.

Svarvar K. 2005. *Ersättningsvägar från Kolmården till Kisa*. Skärkinds, Törnevalla, Gistad, Vårdsbergs, Gärdserums, Kisa, Kvillinge socknar samt Linköpings stad, Norrköpings, Linköpings, Åtvidabergs och Kinda kommuner, Östergötlands län. Arkeologisk utredning etapp 1. Rapport 2005:46. Kulturmiljöavdelningen. Östergötlands länsmuseum.

Fornminnesregistret för Törnevalla och Gärdserums socknar.

www.sofi.se/ortnamnsregistret.

Tekniska uppgifter

Område	Överby/Gåselöt Tingetorp
Socknar	Törnevalla, Gistad och Gärdserum
Kommuner	Linköping Åtvidaberg
Län och landskap	Östergötland
Ekonomiska kartans blad	086 60 076 94
Koordinater	X6481906-6482017, Y1503777-1504007 X6447515-6447256, Y1521714-1522041
Koordinatsystem	RT 902,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk utredning etapp 2
Länsstyrelsens beslut	2005-06-22
Länsstyrelsens handläggare	Carin Claréus
Länsstyrelsens dnr	431-9936-05
Länsmuseets dnr	194/05
Länsmuseets kononummer	530335
Uppdragsgivare	Banverket, Östra Banregionen
Kostnadsansvarig	Banverket, Östra Banregionen
Projektledare	Erika Räf
Fältarbetstid	2005-10-12, 2005-10-13
Totalt undersöktes	Ca 170 meter Ca 200 meter
Grafik	-
Renritning	-
Grafisk form	Lasse Norr
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket dnr 507-99-499
ISSN 1403-9273	Rapport 2006:57 © Östergötlands länsmuseum

Östergötlands länsmuseum utförde en arkeologisk utredning etapp 2 med anledning av planerad byggnation av ersättningsvägar till plankorsningar. Byggnationerna gäller en järnvägs korsning vid Överby och Gåselöt, Törnevalla och Gistad socknar, Linköpings kommun samt vid Tingetorp, Gärdserums socken, Åtvidabergs kommun.

Vid Överby och Gåselöt samt vid Tingetorp maskingrävdes söschakt längs med de planerade sträckorna för ersättningsvägar. Inget av arkeologiskt intresse påträffades. Östergötlands länsmuseum gör därför bedömningen att byggnationerna av ersättningsvägar vid Överby/Gåselöt samt Tingetorp kan utföras utan ytterligare arkeologiska åtgärder.